

Almens löv är grova, mörkgröna och sträva. Bladfrästet är snett. Bild: Almlöv på hösten.

Bilder t.h.: Almhängen och almblommor

Alm

Ulmus glabra

Almen kan bli 500 år gammal om den får vara frisk. Virket är hårt och rötbeständigt och används till möbler och parkett. Förr användes det till bl.a. kvarnhjul, dräneringsrör och kölar på båtar. Almsjuka, en svampsjukdom, härjar för fullt i Kungsörstrakten. Almsjukan hotar almarna i Europa, USA och Kanada.

Ask

Fraxinus excelsior

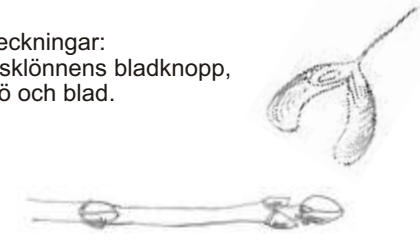
Askén är ett mytomspunnet träd som funnits i Sverige i tusentals år. Trädet kan bli upp till 30 m högt och ca 250 år gammalt. Enligt den nordiska mytologin förade Oden de första människorna, Ask och Embla, av en askstock. Världsträdet Yggdrasil var också en ask vid vars rot de tre nornorna satt och spann på tidens tråd.

Eftersom asken tål hård beskärning har den beskrivits (hamlats) och de unga grenarna har tagits till vinterfoder åt djuren. Askens virke är segt och har traditionellt använts till hjul, ekrar, verktygsskaft m.m.

Asklönns blad och fröklase.

Teckningar: Asklönns bladknopp, frö och blad.

Asklönn

Acer negundo

Asklönnen ser ut som en blandning av ask och lönn men är släkt med lönnen. Asklönnen har parbladiga blad som är gröna i mitten och får en ljusare färg mot kanten av bladet. Fröna (näsorna) sitter väldigt nära varandra i långa hängande klsar. Asklönnen blir maximalt ca 10 m högt och har oregelbunden krona.

Asp

Populus tremula

Aspen är den enda arten av släktet Populus (där popplarna ingår) som växer vild i Sverige. Artnamnet tremula betyder darrande och syftar på aspens löv som prasslar vid minsta vindil. Av asp tillverkas tandstickor eftersom trädet har raka fibrer och ved som lätt går att klyva. Virket används också till bastuinredningar eftersom det inte kådar eller tar åt sig särskilt mycket värme. Aspgränar är bäverns favoritföda. Aspen är ett s.k. rikbarksträd som kan hysa ett stort antal olika lavararter.

Pelarasp

Från alm till äpple På träsafari i Kungariket Kungsör

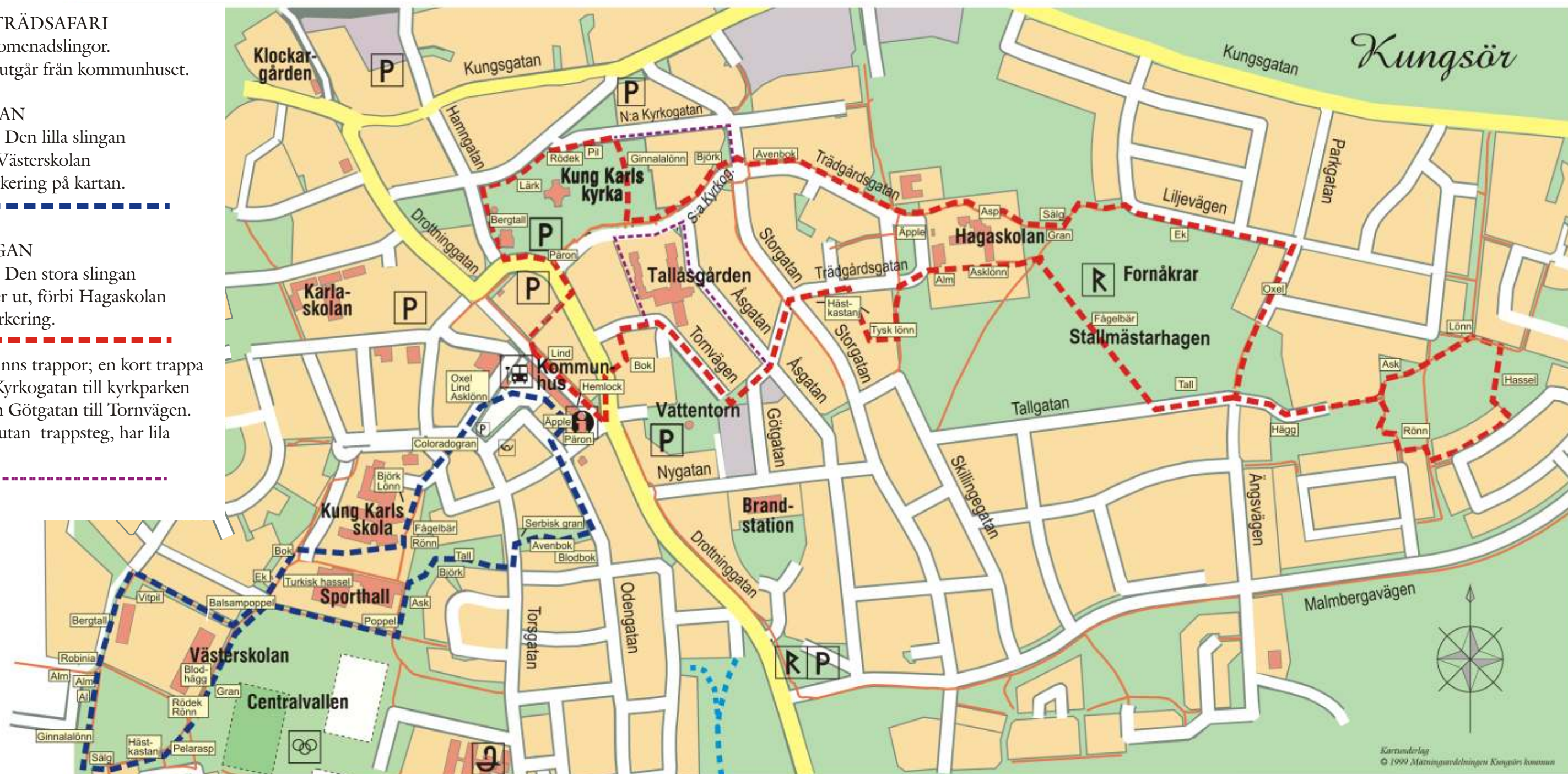
GUIDE

KUNGSÖRS TRÄSAFARI består av två promenadslingor. Båda slingorna utgår från kommunhuset.

LILLA SLINGAN
Längd ca 2 km. Den lilla slingan sträcker sig till Västerskolan och har blå markering på kartan.

STORA SLINGAN
Längd ca 4 km. Den stora slingan sträcker sig öster ut, förbi Hagaskolan och har röd markering.

Längs slingan finns trappor; en kort trappa leder från N:a Kyrkogatan till kyrkparken och en lång från Götgatan till Tornvägen. Alternativt väg, utan trappsteg, har lila markering.

Avenbok

Carpinus betulus

Avenboken, som blommar i maj har dekorativa fröställningar som sitter i klsar. På hösten blir trädets löv rödoranga och färgstarka. Avenboken invandrade till Sverige för 3500 år sedan och förekommer vild endast i de sydligaste delarna av Sverige. Den kallas också vitbok på grund av färgen på virket som är vit-gult. Virket är väldigt hårt och tål slitage. Häckar av avenbok tål hård klippning och kan därför också formas. I Kungsör finns en allé med avenbok längs Trädgårdsgatan.

<< Planterad avenboksalle' på Trädgårdsgatan. < Avenbokens fröställningar.

Björk

Betula pendula

Björken är mycket köldtålig och ett av Sveriges vanligaste och mest användbara träslag. Det förekommer flera arter av björkar, den mest förekommande är vartbjörken. Saven som stiger i björken på våren anses vara stärkande. Den innehåller xylan som vidareförädlad kan bli xylitol, ett ämne som brukar ingå i tandvänligt tuggummi. Björkved är bra att elda med och björkfiber ger bra pappersmassa.

Blad och hängen från björk. > Närmast syns det flikiga bladet från en ornäsbjörk.

Bok

Fagus sylvatica

Boken känns igen på den släta silvreglansande stammen. De flesta bokskogarna i Sverige finns i Skåne. I Kungsör finns ett litet bokbestånd på Aludden vid Jägaräsen.

Bokens löv växer horisontalt för att ta upp så mycket ljus som möjligt. I skuggan under träden är växtligheten därför dålig, störst chans att klara sig i en bokskog har vårblommade växter. Bokens virke används till golv och möbler. Veden är tung och sjunker vanligtvis i vatten.

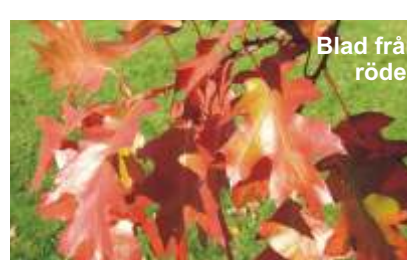
< Bokens löv o. stam. >

Ek

Quercus robur

Ekén kännetecknas av bred stam och vid krona. En ek kan bli mycket gammal. Ordet robur i det latinska namnet betyder styrka. Det hårda och röttliga virket användes förr vid skeppsbyggen och tillhör de som brukar kallas ädelträslagen. Under Karl XI:s tid som regent behövde krigsflottan förnyas och ett stort antal ekar användes. De ekar som därefter planterades utgör grunden till det fina beståndet av ekar i Kungs Barkaröområdet. Den förmltnade veden, mulmen, inuti en ek utgör livsmiljö för en rad sällsynta insekter.

Blad från rödek

Rödek (Quercus borealis) Rödeken hör hemma i östra Nordamerika och kom till Europa på 1700-talet. Trädets stora och dekorativa löv används i blomsterarrangemang, virket används till möbler och parkettgolv.

Europeisk lärk

Larix decidua

Europeisk lärk, eller lärkträdet som vi oftast säger, är ett barrträd som infördes i Sverige så sent som på 1870-talet. Trädets mjuka barr gulnar på hösten innan de faller på vintern. Trädet trivs på ljusa växtplatser och växer i Sverige odlad eller förvildad i skogsbestånd eller parker. Det tåliga och hårda virket används ofta som inslag i husfasader.

Lärkträdets barr och kottar.

Fågelbär

Prunus avium

Fågelbäret kallas också sötkörsbär. En förädlad form av sötkörsbär är bigarrå. Trädet blommar vackert på våren och planteras därför ibland i parker där bären blir uppskattad föda, framför allt av fåglar. Trädet kan bli 20 meter högt, barken är slät och grå med vågräta strimor. Körsbärsträ är ett hårt, rödaktigt och vackert ådrat trä som bl.a. används till parkettgolv, köksinredningar och flöjter.

Fågelbärets blommor, blad och stam.

Coloradogranen hör till släktet Abies, ädelgranar. Dessa skils från släktet Picea, dit vår inhemska gran hör, genom att ädelgranarna har upprättstående kottar.

Gran

Picea abies

Granen förekommer i hela landet men i Halland, Blekinge och Skåne finns den endast planterad. Granen kan bli 50 meter hög och är därmed Sveriges högsta trädsort. Gran är en mycket konkurrenskraftig art som slår ut de flesta andra träd så småningom. Blåbärsgranskog har därmed blivit Sveriges vanligaste naturtyp. Sedan 1700-talet har vi tagit in julgranar. Den unga granen har blivit något av en symbol för julen.

Coloradogran (Abies concolor)

Serbisk gran (Picea omorica) Trädet kan liksom vår inhemska gran bli upp till 50 m högt men blir vanligtvis inte över 20 m. Serbisk gran har en smal krona och platta, ej stickande barr. Barken är flagig och ungskotten är håriga.

Coloradogran > Serbisk gran >>

Hassel

Corylus avellana

Hassel förekommer som yvig buske eller litet träd med en höjd av ca 10 m. Den växer upp till mellansverige men vill ha god, mullrik jord för att trivas. Nötterna äts gärna av både människor och djur. Hasselns blad påminner om almens men är mjuka, almens blad är sträva och har snett bladfäste.

Turkisk trädhassel (Corylus columa)

Från sydöstra Europa/sydvästra Asien. Största hasselarten (kan bli max 35 m), parkträd.

Hasselblad Almbblad

Hemlock

Tsuga canadensis

Hemlocken är ett barrträd med små hängande kottar. Trädet hör hemma i Nordamerika.

I sina hemtrakter odlas hemlocken för sitt timmer. I Sverige förekommer den sparsamt som prydnadsträd i parker och trädgårdar.

Hemlockens kottar.

Hägg

Prunus padus

Häggen blommar tidigt på våren med väldoftande vita blommor. Den är vanlig i hela landet utom på Öland och Gotland. Arten vandrade in i Sverige då inlandsisen smälte för 12 000 år sedan. Den växer ofta i hagar, lundar och på fuktiga platser. Virket är segt och används till slöjdarbeten. På hösten mognar frukterna, häggbären, som är begärlig föda för trastar. Blodhägg med rödaktiga blad och rosa blommor odlas ofta i parker och trädgårdar.

Blodhägg

Hästkastanj

Aesculus hippocastanum

Hästkastanjen har fingrade blad. Blommorna som kommer i maj, sitter i upprättstående klasar. Trädet kan bli 20-25 meter högt och upp till 300 år gammalt. Det infördes till Sverige under 1600-talet. Kastanjerna, som är färdiga i september, sitter i en taggig skål. De innehåller ett tvålämne, saponin och kan inte ätas av människor.

Klibbal

Alnus glutinosa

Klibbalen trivs bäst i fuktiga miljöer. Virket är motståndskraftigt mot röta och används ibland vid tillverkning av möbler. Trädet kan bli 25 meter högt. Oftast blir det inte äldre än 120 år. Trädets unga löv är väldigt klibbiga, därav namnet. I Kungsör finns både klibbal och släktingen gräl.

Lind

Tilia cordata

Linden har funnits i Sverige i 7500 år. Det finns två arter av lind i Sverige; skogslind och bohuslind. Odlad förekommer även parklind (*Tilia x europaea*). Veden är mjuk och rakfibrig och används vid snickeriarbeten. Regalskeppet Vasa har flera skulpturer som är gjorda av lind. Linden är det träd som blommar senast på säsongen. Blommorna, som fått ge namn åt en ljusgrön färgton, är rika på nektar och besöks gärna av bin.

Lönn

Acer platanoides

Lönnar är vanliga i våra parker och det finns många arter. Skogslönnen är en inhemska art.

Skogslönn (Acer platanoides)

Vår vanliga lönn, skogslönnen, hör till våra ädla lövträd. Trädet blir ca 20 m högt och har en tät rundad krona med krokigt grenverk. Det är vanligt i hagmark och kring gårdar inom kommunen. Lönnen blommar då jorden reder sig i slutet på april.

Ginnalalönn (Acer ginnala)

Ginnalalönnen kan bli 6 meter hög men blir oftast inte större än en buske. Trädet är mycket hårdigt och växer naturligt i östra Asien.

Japansk lönn (Acer palmatum)

Är buskliknande och har flikiga blad.

Tysk lönn, sykomorlönn (Acer pseudoplatanus)

Den tyska lönnen kan bli nära 25 m hög. Bladen är rundare och inte lika sågtandade som hos skogslönnen. Frukterna, näsorna, hänger i klasar som bildar en spetsig vinkel. Typiskt är den flagande barken hos äldre träd.

Blad från skogslönn t.v., tysklönn t.h. >

Ginnalalönn.

Blad från blodlönn.

Välkommen ut bland träden!

Jan Danielsson har skrivit en finstämd bok om träd och människans förhållande till träd genom tiderna. I den berättar han om hur en indian beskriver sitt förhållande till naturen och till Den Store Anden som bor i allt levande: "Om en människa har tappat kontakten med Den Store Anden skall han sätta sig ned och betrakta ett träd så länge att det börjar betrakta honom tillbaka. När människan finns i trädet och trädet i människan är kontakten med anden återupprättad."

I Kungsörs tätort finns en rad olika träd att beskåda. Vissa arter växer vilda i kommunen medan andra är planterade och kanske hör hemma på en annan kontinent. För att öka kunskaperna om de arter som finns i vår närhet har kommunen, på initiativ från Markavdelningen, tagit fram den här trädguiden. Skyltar med svenskt och latinskt namn på de träslag som beskrivs i guiden finns uppsatta på träd efter slingan. Platsen där de växer är markerad på trädguidens karta. En mer utförlig trädguide går att köpa på kommunhuset eller låna på biblioteket.

Med hjälp av guiden ser vi en möjlighet till dubbelt välbefinnande, fysiskt genom att promenera, själsligt genom att njuta av de vackra och för miljön så viktiga träden. Kunskapen om de olika trädsorterna tror och hoppas vi, kan göra en vandring i Kungsörs kommunala parker ännu mer upplevelserik.

Urban Nivfors & Christina Schyberg
Kungsörs kommun

Oxel

Sorbus intermedia

Oxeln blommar i juni med vita blommor som växer i klasar. Frukterna är röda och mognar i september-oktober. Trädet planteras ofta i häckar eftersom det är lätt att forma. Oxeln växer långsamt och blir sällan mer än 10 meter hög. I naturen, där den helst växer på soliga platser, är den mindre vanlig.

Pil, vitpil

Salix alba

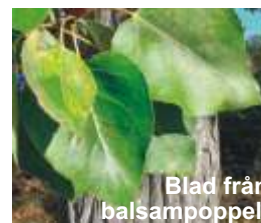
Pilen, här vitpil, växer snabbt och kan bli upp till 20 meter hög. Löven är spetsiga och smala. Pilens unga skott är mjuka och sega och används till bland annat korgflätning och möbler. Pilen har en förmåga att slå rot då skott sticks ner i marken och används för att forma vindskydd och kojor i trädgårdar.

Poppel

Populus sp.

Poppeln är ett snabbväxande träd som inte växer vilt i Sverige. Planterade popplar finns i olika former; en del är har vid krona andra är pelarliknande, balsampoppeln har starkt doftande och klibbiga knoppfjäll. Svartpoppeln kan bli upp till 30 meter hög. Popplar är mycket bra på att skjuta rotskott, det kan snabbt bli en hel skog av träd från en och samma individ.

Blad från balsampoppel.

Päron

Pyrus communis

Päronträdet kan bli 20 meter högt. De flesta päronträd är planterade men det finns en vildväxande art som är buskväxande och har törnen. Det hårda virket används till finsnickeri, det lämpar sig bland annat till musikinstrument.

Päronträdet kommer från de tempererade trakterna i Europa och Asien. Det har odlats i Grekland redan 1000 f. Kr. Vildväxande förekommer päron i södra Sverige men är inte så vanliga och har då spridits från odlade träd. Päronkärnor har i Sverige hittats i gravar från bondestenåldern.

Blommande päronträd och päronblommor. >

Robinia

Robinia pseudoacacia

Robinian kommer från Nordamerika och har blommor som är vita, hängande och väldoftande. Trädet kallas också falsk akacia och förekommer sparsamt i våra parker och trädgårdar. I vissa länder odlas den som jordförbättrare och för att förhindra jorderosion. Virket är rotbeständigt och används bl.a. till stängselstolpar.

Rönn

Sorbus aucuparia

Rönnen tillhör familjen rosväxter och liknar oxeln när det gäller blommor och bär. De röda bären som sitter i klasar är uppskattad vintermat för flera fågelarter och kan användas till gelé. Rönnen invandrade till Sverige redan strax efter isavsmältningen för 12 000 år sedan och är vanlig i hela landet. Den förekommer även i de lägre fjälltrakterna och vid ishavs-kusterna.

Sälga

Salix caprea

Sälgen blir inte så hög men får ofta bred krona. Blommorna kommer tidigt och när knopparna spricker syns blommans ämne beklätt med en päls av fina, mjuka hår. Av unga trädsnitt kan man tälja sälgpipor. Veden värmer gott och ger ifrån sig lite rök vilket gjorde att den förr kallades tjuvjägarved. Sälgen, som är släkt med pilen, är den vanligaste videarten i vårt område.

Sälgens blad

Blommande salix

Tall

Pinus sylvestris

Tallen trivs på torr sand-, torv- och moränmark och älskar ljus. En tall kan bli mycket gammal, upp mot 800 år,

men avverkas vanligen vid ca 90 års ålder. Tallen är beroende av att bilda mykorrhiza med svampar för att kunna ta upp mineraler och näringsämnen ur marken. Virket från tallen kallas furu och används flitigt. Unga skott är rika på c-vitamin och har an-

Bergtall (Pinus mugo)

Bergtallen, som ursprungligen kommer från Alperna, har ett krypande växtsätt. Den är binder sand bra och är mycket tålig. Den planteras ofta i områden med flygsand och vid vägar och trafikplatser.

Äpple

Malus domestica

Äppelträdet blommar i maj-juni med vitrosa blommor.

I Sverige finns vildäpeln (*Malus sylvestris*) och den förädlade art (*Malus domestica*) som vi odlar i trädgårdarna för frukternas skull. Våra vilda och odlade äppeln härstammar från en art som växer vild i Centralasiens bergstrakter.

Statliga bidrag till lokala och kommunala naturvårdsprojekt är medfinansier till detta projekt.

